

УДК 81' 271

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.1/15>**Шульська Н. М.**

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Зінчук Р. С.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Громик Л. І.

ЗВО «Подільський державний університет»

ПОМИЛКОНЕБЕЗПЕЧНІ ЛЕКСИЧНІ ЯВИЩА В ПИСЕМНІЙ ДІЛОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ

У статті на матеріалі текстів документів, розміщених у вільному доступі на сайтах органів державної влади України, проаналізовано типові лексичні помилки та запропоновано релевантні літературні відповідники до цих лінгвоанормативів. З'ясовано, що в сучасній писемній діловій комунікації поширена невмотивована тавтологія, тобто повторення слів чи словосполучень, спільнокоренових лексем в одному або сусідніх реченнях. Частотні й плеонастичні конструкції – сполуки з надлишковою інформацією. Установлено, що дублювання значення відбувається при вживанні одночасно іншомовної та української лексеми (**головний пріоритет**) і при використанні двох українських слів (**переважна більшість, на сьогоднішній день**). Простежено аномативи в конструкціях на зразок **прийняття рішення, всіма напрямками, задавати питання**. Зафіксовано помилкове послуговування лексемами **наступний / наступна / наступне / наступні**, коли не йдеться про послідовність подій. Наголошено на неточності зауважених у писемному мовленні сучасних документів скалькованих лексем (**даний, передача, строк, відстрочка, поправка**), а також конструкцій (**таким чином, у першу чергу, у повній мірі**). Виявлено нехарактерні для сучасної української літературної мови активні дієприкметники теперішнього часу на -уч/-юч, -ач/-яч, які не варто використовувати в текстах офіційно-ділового стилю (**узагальнюючий, виконуючий, працюючий**). На основі кількісного моніторингу встановлено, що найпоширеніший аноматив цього типу – лексема **діючий**. Запропоновано оптимальні способи заміни активних дієприкметників: за допомогою однокоренових, синонімічних чи складних прикметників; іменників у формі називного чи родового відмінків, іменниково-прийменникових конструкцій чи прикладок; пасивних дієприкметників; усунення з тексту зайвого за змістом активного дієприкметника; використання підрядних речень чи словосполучень відповідного змісту. Підсумовано, що лексична культура сучасної ділової сфери вимагає істотного покращення, адже дотепер фіксовано росіянізми в текстах документів навіть найвищих органів влади, а це порушує українське мовне законодавство.

Ключові слова: лексичний аноматив, писемна ділова комунікація, документ, мовна культура, публічний службовець.

Постановка проблеми. У час потужної інформатизації суспільства, орієнтації управлінських процесів у нашій державі на кращі європейські взірці, підвищення рейтингу української мови у світі особливо важливим компонентом професійного успіху працівника державних органів влади є достатня мовна підготовка. Попри відчутну сучасну тенденцію до оволодіння іноземними мовами, справжній фахівець, безсумнівно, насамперед повинен на високому рівні знати рідну мову. У процесі складання проєктів постанов, договорів, угод, під час ведення ділової кореспон-

денції, спілкування з громадянами різного рівня працівник державної установи залучає базові знання рідної мови. Аби на належному рівні виконувати професійні обов'язки й не допустити при цьому лінгвоанормативів в офіційних документах, працівникові державної служби необхідні знання з усіх мовних рівнів, особливо з лексичного. Недотримання лексичних норм у діловій практиці може стати причиною серйозних порушень у документації, що призведе до кар'єрних проблем. З огляду на це постає необхідність моніторингу й аналізу типових лексичних неточностей,

які виникають у професійній писемній комунікації публічних службовців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті досліджень усної й писемної ділової комунікації є незначна кількість наукових студій, переважно спрямованих на вивчення мовної культури загалом (О. Козієвська [5], Н. Кривич [6], Ю. Узденова [8]), мовної і мовленнєвої компетентностей публічних службовців як чинника їхньої готовності до професійно-мовленнєвої комунікації (С. Хаджирадєва [10]) чи створення успішного фахового іміджу (Т. Фролова [9]).

Виявляємо наукові праці, присвячені лінгвопомилковим явищам у текстах різнотипних документів: О. Антонюк вивчає мовні анормативи в текстах юридичного характеру [1]; М. Гінзбург досліджує синтаксичні неточності в нормативних документах [3]; І. Кісельова пише про мовні хиби в судових рішеннях [4]; Н. Шульська, Н. Костусяк та інші студіють типові лінгвоанормативи в документах, розміщених на сайтах офіційних органів влади [12].

Попри значну кількість навчально-методичних праць із мови професійного спілкування, лексична культура як невід’ємна складова лінгвокультури сучасної ділової комунікації лише спорадично представлена в сучасній науковій парадигмі, тоді як цей напрям помилкології вимагає ретельної уваги, адже й дотепер у текстах офіційних документів фіксовані конструкції, скальковані з російської мови. Лексичні особливості текстів нормативно-правових актів ставали об’єктом дослідження І. Царьової [11]. Про окремі лексичні анормативи в юридичному мовленні зауважує Д. Полтавська, стверджуючи, що «ясність і зрозумілість – одна з ознак культури мовлення, яка залежить від лексичного складу» [7]. Найтиповіші лексичні помилки у фаховому мовленні виокремлює І. Гарбар, указуючи на такі хиби: неналежне калькування з російської мови, семантичні порушення ненормативного слововживання плеонастичних конструкцій, незнання синонімічних рядів, ототожнення паронімів, нерозуміння значень іншомовних лексем [2].

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати типові лексичні помилкові явища в сучасній писемній діловій комунікації; виокремити й схарактеризувати найпоширеніші лінгвоанормативи; запропонувати релевантні літературні відповідники до лексичних хиб.

Матеріалом дослідження обрано помилкобезпечні лексичні явища, вилучені з текстів документів, розміщених у вільному доступі на сайтах органів державної влади України (список додано).

Виклад основного матеріалу. Серед типових лексичних порушень в офіційних документах зазвичай натрапляємо на невмотивовану тавтологію, тобто повторення слів чи словосполучень, спільнокореневих лексем в одному або сусідніх реченнях. Це явище зазвичай неусвідомлене й мимовільне, свідчить про недостатність логічної чи мовної грамотності або й неухважність. Фіксуємо такі приклади тавтологічного слововживання: *Програма носить (стилістично правильно – має) комплексний та системний характер, а тому передбачається чітка координація дій всіх задіяних співвиконавців (ЛМР); Запобігання виникненню станом на 01.01.2025 кредиторської заборгованості з виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ 28 місцевих бюджетів на суму 123,3 млн грн (КМУ); Так, за подання до суду позовної заяви майнового характеру, яка подана юридичною особою... (ГСВО); Громадяни України, які постійно проживають за кордоном, за оформленням паспорта громадянина України для виїзду за кордон звертаються до закордонної дипломатичної установи в країні проживання (ДМСУ); До повноважень Уповноваженого та контрольного органу належать... (ЛМР); Типова інформаційна картка адміністративної послуги з внесення до Реєстру осіб, які мають право на пільги, відомостей про пільговика, про членів сім’ї чи опікуна пільговика, на яких поширюється пільга (ПФУ); Попри певне стримування активності банків через підвищене оподаткування, застосовані перехідні норми дають змогу банкам надалі нарощувати кредитування. Накопичений запас капіталу сприятиме дотриманню банками мінімальних вимог до капіталу і надалі – підтримці буферів консервації капіталу та системної важливості, рішення про впровадження яких буде прийняте після оцінки стійкості банків та банківської системи 2025 року (НБУ); Співпраця з громадськими та благодійними організаціями реалізується шляхом участі та підтримки спільних заходів, фінансової підтримки діяльності громадських організацій, підтримки надання соціальних послуг вразливим мешканцям міста (ДСВП); В умовах воєнного стану найважливішим було створення найефективніших умов для забезпечення безпечного перебування у закладі усіх учасників освітнього процесу (ЛМР); Адже в структурі платіжних документів на сплату комунальних послуг витрати на теплопостачання в цей період складають 75 % (ПФУ).*

Не менш часто трапляється і плеоназм, тобто поєднання близьких за значенням слів, з яких

одне (найчастіше) чи кілька (рідше) логічно зайві. Дублювання значення відбувається при вживанні одночасно іншомовної та української лексеми і при використанні двох українських слів, пор. **Переважна більшість** (правильно – *більшість*, *більша частина*, *переважна кількість*) нових кредитів видаються на розвиток переробного виробництва, інвестиційні цілі та підтримку бізнесу, який працює в зоні підвищених воєнних ризиків (КМУ); *Надаю згоду на обробку своїх персональних даних* (потрібно – *персональних даних*) (ДКСУ); Зокрема, за їх допомогою напередодні зими облаштовуються **багаточисельні** (потрібно – *численні*) місця компактного проживання, що розташовані в безпечних регіонах країни (КМУ); **Головними пріоритетами** (правильно – *пріоритетами*) її діяльності було і залишається повне та своєчасне забезпечення потреб усіх користувачів (ГУСВО); **На сьогоднішній день** (правильно – *на сьогодні*, *на тепер*) єдиною системно важливою платіжною системою в Україні, як і в попередні роки, залишається система електронних платежів Національного банку України (НБУ).

Ненормативним із погляду лексичної сполучуваності є і вживання слів у невластивому значенні: **Прийняття** (правильно – *ухвалення*) цього рішення відкриває можливість без зволікань реалізовувати предмети іпотеки майнового поручителя в межах виконавчих проваджень на виконання судових рішень (НБУ); Кількість населення сільської ради (станом на 01.01.2019 р.) – 8700 **чоловік** (потрібно – *осіб*) (ПФУ); **Грошові вимоги** Національного банку до якого **складали** (правильно – *становили*) 2 942 202 881,51 грн як такі, що забезпечені заставою майна (НБУ); **Прогнозується, що середній розмір субсидій складатиме** (правильно – *становитиме*) 1700–1800 грн на місяць (ПФУ); Під час візиту члени Громадської ради переконалися, що в системі Фонду добре організовано роботу за всіма **напрямами** (потрібно – *напрямами*) діяльності відомства, зокрема з обслуговування громадян (ПФУ); **Присутні можуть задавати свої питання** (правильно – *ставити запитання*) особисто (ЛІМР); ... для розгляду та **приймання** (правильно – *ухвалення*) рішення (ДМСУ); **Скоротилось число** (правильно – *кількість*) вчинених тяжких та особливо тяжких злочинів (ГСВО); Усі учасники засідання **приймали** (правильно – *брали*) активну **участь** в обговоренні демографічних прогнозів для формування довго- і середньострокової стратегії соціально-економічного розвитку країни (ГУСВО); Завдяки переходу банків

на нову структуру капіталу зросла найякісніша його складова – основний капітал I рівня **за рахунок** (правильно – *завдяки*) включення накопчених прибутків (НБУ); ...поширення на особу передбаченої Законом України «Про очищення влади» заборони **займати** відповідну **посаду** (правильно – *бути на посаді*, *обіймати (мати) посаду*) (ДМСУ); Від 1 грудня 2022 року звертатись за оформленням житлових субсидій та пільг **слід** (правильно – *треба*, *потрібно*) до органів Пенсійного фонду України, які працюють за принципом екстериторіальності (ПФУ).

Неодноразово в сучасних документах натрапляємо на скалькований віддієслівний іменник жіночого роду *передача*, напр. *передача землі, передача майна, передача повноважень* тощо. Потрібно уникати цього аноматива й уживати лексеми, що відповідають літературній нормі та конкретному контексту: *передавання, передання* або *надання*: **Факт передачі** справ і майна засвідчується актом (ГСВО); **Про передачу** деяких бюджетних призначень, передбачених Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій у 2025 році (КМУ); Представники Уряду також інформували Комітет про процес поетапної **передачі** функцій адміністрування житлових субсидій та пільг Пенсійному фонду, який розпочався 01 жовтня цього року (ПФУ); За рішенням Уряду розпочинається поетапна **передача** функцій адміністрування житлових субсидій та пільг Пенсійному фонду України (ПФУ); **Передача** заяви для оформлення документів для виїзду за кордон на постійне проживання до територіального органу ДМС (ДМСУ). Аномативна й скалькована лексема *видача*, тоді як правильний відповідник *видавання*, пор. *Так, з 1 березня 2022 року замість повної заборони на видачу* готівкових коштів з рахунку клієнта в іноземній валюті встановлено обмеження обсягом до 30 тис. грн на день (НБУ).

Домінуюльним аномативом у писемній діловій комунікації є послуговування лексемами *наступний / наступна / наступне / наступні*, коли не йдеться про послідовність подій, напр.: *Проектом пропонується встановити відповідний пам'ятний день, а також сформульовано наступні* доручення (ВРУ); *Внести зміни до статей 27, 28, частини 2 статті 29 Статуту територіальної громади міста Луцька, виклавши їх у наступній* редакції (ЛІМР); *НБУ має бути готовим вжити наступні* заходи у разі погіршення інфляційних очікувань (НБУ). Лексично доречними в цих контекстах будуть займенники *такий / така / таке / такі*.

У документах, розміщених на сайтах державних органів влади, виявлено порушення сполучуваності слів, засноване на інтерференційних явищах: **строки** (правильно – *терміни*) *призначення пенсії* (ПФУ); *не стежив за дорожньою обстановкою* (правильно – *ситуацією*); *не оспорожуючи* (правильно – *не оскаржуючи*) рішення (ГСВО); **В подальшому** (правильно – *надалі*) *планується, що процеси призначення та виплати житлових субсидій будуть відбуватися в автоматичному режимі* (ПФУ); **У подальшому** (правильно – *надалі*) ці дані буде використано для розроблення заходів, спрямованих на зменшення звітного навантаження на респондентів та вдосконалення звітно-статистичного інструментарію (ГУСВО); Водночас наголошуємо, що НБУ від моменту впровадження воєнного стану не вводив жодних обмежень на безготівкові розрахунки, **у тому числі** (правильно – *зокрема*) за кордоном (НБУ); ...*зазначена норма Цивільного кодексу України може бути застосована лише у випадку прострочення* (правильно – *протермінування*) грошового зобов'язання у гривні (ГСВО); ... *іпотекодержатель вправі* (правильно – *має право*) розпочати звернення стягнення на предмет іпотеки відповідно до цього закону (ГСВО); Зокрема рекомендовано банкам **у першу чергу** (правильно – *насамперед*) здійснювати інкасацію суб'єктів господарювання сфери роздрібною торгівлі за умови безвідмовного прийняття цими бізнес-суб'єктами платіжних карток для оплати в усіх торговельних точках (НБУ); Це сприятиме вирішенню суспільно **значимої** (правильно – *значущої*) соціальної проблеми, яка полягає у необхідності розширення меж **існуючого** (правильно – *наявного*) кладовища, що знаходиться за межами населеного пункту та використовується для поховання жителів територіальних громад міста Ковеля та Ковельського району Волинської області (КМУ); При цьому слід **відмітити** (правильно – *зазначити, зауважити*), що зростання суспільних потреб та вимог населення і відповідно стандартів рівня та якості життя, тісно пов'язане з поліпшенням соціально-економічного становища в країні (ГУСВО); Для **розгruzки** (правильно – *розвантаження*) правової смуги руху у потрібних місцях буде встановлено знак (ЛІМР); Про передачу об'єкта **благоустрою** (правильно – *упорядкування*) у власність Тернопільської міської територіальної громади (КМУ); ... державна реєстрація **відміни** (правильно – *скасування*) рішення про припинення відокремлених підрозділів... (КМУ); Бізнес зможе імпортувати сиро-

вину для **переробки** (правильно – *перероблення*) за спрощеним порядком контролю (НБУ); **Тож слідкуйте** (правильно – *стежте*) за закриттям вікон і дверей у кожній кімнаті (КМУ); У разі виявлення помилок у заяві-анкеті працівник вносить до неї відповідні **поправки** (правильно – *виправлення*) (ДМСУ); Також заборонено **відключати** (правильно – *вимикати, від'єднувати*) споживачів від комунальних послуг за порушення платіжної дисципліни (ПФУ); Перенесення до Єдиного державного реєстру відомостей про відокремлені підрозділи здійснюється **виключно** (правильно – *винятково, лише*) за заявами (КМУ); Установити, що державна гарантія забезпечує виконання боргових зобов'язань за передбаченим пунктом 1 цієї постанови кредитом з урахуванням змін, визначених правочином, які стосуються, зокрема, **відстрочки** (правильно – *відстрочення*) погашення кредиту (КМУ); Розмір допомоги по тимчасовій непрацездатності обчислюється **виходячи** (правильно – *з огляду на, зважаючи на*) з доходу ФОП, з якого сплачено страхові внески, та залежить від страхового стажу ФОП (ПФУ).

У діловому мовленні поширена нехарактерна для української мови конструкція таким чином, яку варто замінити на стилістично кращі варіанти: у функції обставини *так, у такий спосіб, таким способом*, пор. Чи можу я укласти договір про добровільну участь за маму-пенсіонерку, і **таким чином** збільшити її пенсію? (ПФУ); Норми оптимізовано **таким чином**, щоб усі українські компанії, які залучали кошти для фінансування проєктів в Україні через випуск євробондів, мали однакові можливості їхнього відшкодування нерезидентам (НБУ). Якщо говоримо про підсумок, то виправданими будуть лексеми *отож, отже* замість аноматива таким чином: **Таким чином**, продовжено надання в поточному опалювальному періоді запровадженої торік додаткової підтримки на придбання твердого палива громадянам (ПФУ); **Таким чином**, житлова субсидія призначається домогосподарству без врахування особи, яка перебуває за кордоном понад 60 днів (ПФУ). Помилковими є і конструкції *належним чином, випадковим чином*, яких теж необхідно уникати, пор. Міністерству економіки протягом 10 робочих днів з дня набрання чинності цією постановою забезпечити надання Міністерству юстиції **належним чином** (правильно – *належно, правильно*) оформлених та упорядкованих посуб'єктно наявних паперових носіїв інформації щодо відокремлених підрозділів, створених під час виконання ним функцій з реєстрації відокрем-

лених підрозділів (КМУ); У разі прийняття адміністративними або судовими органами держави тимчасового перебування дітей рішень або наявності інших обставин, що призводять до неможливості здійснення законними представниками, яких **належним чином** (правильно – належно) уповноважили компетентні органи України (КМУ); Мають у зручний для себе спосіб подати до органу Фонду заповнені **належним чином** (правильно – належно, правильно) нові заяву та декларацію (ПФУ); В межах граничного обсягу гарантованого державою боргу – відображення **відповідним чином** (правильно – відповідним способом, відповідно) непогашеного номінального обсягу облігацій (КМУ).

Чи не найпоширенішим за кількісним показником є ненормативне вживання калькованої лексики даний / дана / дане, яку варто було б замінити нормативним займенником цей / ця / це чи іншими лексемами, пор. На **даний** час обласною прокуратурою завершується вивчення стану криміногенної ситуації в області (ГСВО); У **даний** час Держкомстат здійснює заходи нормативно-правового та організаційного забезпечення проведення органами державної статистики загального сільськогосподарського перепису (ГУСВО); Пенсійний фонд України надає доступ до особистої інформації Користувача іншим особам, які не мають відношення до Пенсійного фонду України, лише за **даних** обставин (ПФУ).

Замість поширеної в ділових текстах конструкції в повній мірі варто вживати стилістично кращі варіанти повною мірою або сповна, пор. Забезпечити **в повній мірі** ефективну роботу правоохоронної системи (ГСВО); Там, де сьогодні місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування не можуть за територіальним принципом здійснювати перепризначення, ми будемо реалізовувати ці функції **в повній мірі** завдяки принципу екстериторіальності (ПФУ); Зміни нададуть можливість впровадити **в повній мірі** ІТ-технології, удосконалити порядок доставки (вручення) поштових відправлень (КМУ).

Не характерні для сучасної української літературної мови активні дієприкметники теперішнього часу на -уч/-юч, -ач/-яч, яких не варто використовувати в текстах офіційно-ділового стилю. Найпоширеніший аноматив цього типу – лексема **діючий**, пор. У результаті запиту посадова особа може за номером пенсійного посвідчення швидко перевірити його статус (**діюче** (правильно – чинне) воно чи ні) та дату його видачі (ПФУ); Нагадаємо, відповідно до **діючих** (правильно – чинних) з 5 серпня

2024 року вимог Закону України «Про банки і банківську діяльність» банки перейшли на трирівневу структуру капіталу та нові нормативи його достатності із застосуванням низки перехідних положень (НБУ). Фіксуємо й інші помилкові дієприкметники, які потрібно замінювати на стилістично правильні варіанти: У вікні, що відкривається, заповніть два поля: виберіть із **випадаючого** (правильно – випадного) списку тип пенсійного посвідчення (паперове, електронне чи Е-пенсійне посвідчення) та введіть його номер (ПФУ); фактично **працюючих** держслужбовців (правильно – держслужбовців, які фактично працюють) (ЛМР); На сайті оприлюднені **узагальнюючі** (правильно – узагальнювальні) результати (ВРУ); Тобто **отримувачі** пенсії (правильно – ті, хто отримує пенсію) мають можливість обрати лише електронний формат посвідчення без оформлення його на папері чи у формі платіжної картки (ПФУ); Наказом тимчасово **виконуючого** (правильно – виконувача) обов'язків Голови СЗРУ (ДКСУ). Серед найуживаніших способів заміни невласливих українській діловій комунікації активних дієприкметників пропонують такі: за допомогою однокореневих, синонімічних чи складних прикметників; іменників у формі називного чи родового відмінків, іменниково-прийменникових конструкцій чи прикладок; пасивних дієприкметників; усунення з тексту зайвого за змістом активного дієприкметника; використання підрядних речень чи словосполучень відповідного змісту.

Висновки. Дослідивши лексичний рівень мовної культури текстів документів українських органів влади, виявляємо найтипівіші лексичні аномативи. До них відносимо невмотивовану тавтологію, що виникає, очевидно, у писемному діловому мовленні неусвідомлено й свідчить про неухважність чи недостатність мовної грамотності. Не менш поширені плеонастичні конструкції. Дублювання значення відбувається при вживанні одночасно іншомовного та власне українського слова і при використанні двох українських лексем. Помилкобезпечні явища спричиняють уживання слів у невласливому значенні, невинуватна інтерференція, зокрема скальковані лексеми. Як бачимо, лексична культура сучасної ділової сфери вимагає істотного покращення, адже, на жаль, ще досі фіксуємо росіянізми в текстах документів навіть найвищих органів влади, а це порушує українське мовне законодавство. Публічні службовці повинні докладати максимум зусиль, аби підвищувати свою писемну грамотність, адже це не лише професійна вимога, а й громадянський обов'язок кожного.

Умовні скорочення назв органів державної влади:

ВРУ – Верховна Рада України : Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

ГСВО – Господарський суд Волинської області : сайт. URL: <https://vl.arbitr.gov.ua/sud5004/>

ГУСВО – Головне управління статистики у Волинській області : сайт. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>

ДКСУ – Державна казначейська служба України : сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/>

ДМСУ – Державна міграційна служба України : сайт. URL: <https://dmsu.gov.ua/volyn>

ДСБП – Департамент соціальної та ветеранської політики Луцької міської ради : сайт. URL: <http://www.social.lutsk.ua/>

КМУ – Кабінет Міністрів України : сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

ЛМР – Луцька міська рада : сайт. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/>

НБУ – Національний банк України : сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>

ПФУ – Пенсійний фонд України : інформаційна сторінка вебпорталу. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>

Список літератури:

1. Антонюк О. Мовні аномалії в текстах юридичного характеру. *Граматичні читання – XII* : матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції (11–12 травня 2023 р.). Вінниця, 2023. С. 11–15.
2. Гарбар І. В. Найтипівіші лексичні помилки у фаховому мовленні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2021. № 51. Т. 1. С. 27–30.
3. Гінзбург М. Щодо синтаксичних помилок у нормативних документах: практичні висновки з рекомендацій мовознавців. *Стандартизація, сертифікація, якість*. 2009. № 2. С. 22–30.
4. Кісельова А. Розповсюджені мовні помилки в текстах судових рішень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2018. Вип. 32(3). С. 46–48.
5. Козієвська О. І. Особливості формування культури мовлення у професійній діяльності державних службовців : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.03; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ, 2003. 20 с.
6. Кривич Н. Ф. Культура професійного спілкування та мовна культура як шлях до самовдосконалення фахівця. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство)*. 2017. Вип. 7. С. 79–84.
7. Полтавська Д. Деякі лексичні помилки у мові та мовленні юристів як показник низького рівня мовної культури. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. Харків, 2017. С. 55–57.
8. Узденюва Ю. М. Культура мовлення публічного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 7. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1099>
9. Фролова Т. Мовні засоби конструювання іміджу державного службовця. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України* : наук. вид. / за заг. ред. О. Ю. Оболенського, С. В. Сьоміна; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2007. Вип. 2. С. 151–156.
10. Хаджирадєва С. Мовна і мовленнєва компетенція та компетентність державних службовців у контексті вивчення їх готовності до професійно-мовленнєвої комунікації. *Вісник НАДУ*. 2004. № 4. С. 450–454.
11. Царьова І. В. Тексти нормативно-правових актів: лексичні особливості : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 148 с.
12. Shulska N., Kostusiak N., Hromyk L., Nasminchuk I., Ostapchuk S., Mezhev O., Zavarynska I., Dubrovskiy R., Kominiarska I., Poliak I. Typical Language Anomalies in Written Professional Communication. *AD ALTA : Journal of Interdisciplinary Research*, 2024. Vol. 14, Issue 1, Spec. Issue XL. P. 89–96. URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140140/papers/A_15.pdf

Shulska N. M., Zinchuk R. S., Hromyk L. I. ERROR-PRONE LEXICAL PHENOMENA IN WRITTEN BUSINESS COMMUNICATION

The article analyses typical lexical errors on the basis of the texts of documents posted on the websites of Ukrainian state authorities in the public domain and suggests relevant literary equivalents to these violations of linguistic norms. It has been found out that in modern written business communication unmotivated tautology is widespread, i. e. repetition of words or phrases with common root lexemes in one or neighbouring sentences. There are also frequent pleonastic constructions – compounds with redundant information. It has been established that duplication of meaning occurs when a foreign language word and Ukrainian lexeme are used simultaneously (головний пріоритет) and when two Ukrainian words are used (переважна більшість, на

сьогоднішній день). The anomalous use of words in an unusual meaning is traced (**прийняття рішення, всіма напрямками, задавати питання**). The erroneous use of the lexical items **next** (**наступний / наступна / наступне / наступні**) **has been detected when it does not refer to a sequence of events**. The inaccuracies of the loan lexemes (**даний, передача, строк, відстрочка, поправка**) as well as constructions (**таким чином, у першу чергу, у повній мірі**) observed in the written language of modern documents are emphasized. The research identifies uncharacteristic for the modern Ukrainian literary language active participles of the present tense with suffixes -уч/-юч, -ач/-яч, which should not be used in texts of official business style (**узагальнюючий, виконуючий, працюючий**). Based on the quantitative monitoring, it was found that the most common anomaly of this type is the lexeme **діючий**. The optimal ways of replacing active participles are recommended: with the help of single-root, synonymous or compound adjectives; nouns in the nominative or genitive cases, noun-prepositional constructions or appositions; passive participles; elimination of the unnecessary active participle from the text; use of subordinate clauses or phrases of appropriate content. The article summarizes the fact that the lexical culture of the modern business sphere requires significant improvement, as there are still russianisms in the texts of documents of even the highest state authorities, which violates Ukrainian language legislation.

Key words: lexical error, written business communication, document, language culture, public officer.